Государственная
Публичная

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Сталт Арадувл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Iалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаххехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 102 (2831). | Шоатта, 2 ноябрь, 1963 шу. | Мах 2 кеп.

Октябрьски деношка телефонни станци хьалаца флота матросашта распоряжени луш ва В. И. Ленин.

РСФСР искусствай заслужени деятела П. Васильева дилла сурт.

ТАСС фотохроника.

Октябра сийна

СИЙЛАХЬ-ДОККХА ШИ ШУ

ВЛАДИМИР ЖИГАЛИН,
СССР СНХ председателна хьалхара заместитель

1961 шера 31 октябре Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съездо тlаийнар вай заман сийлахь-доккха документ — КПСС керда Программа.

Ши шу дьянна шу исторически дийнахьа дена. XIaьта мел тамашийча дика хIаманаш карагIдьавнаш шу юкъа экономика, йилма, культура дьакъе. Кьаьстта чоагIарIа белгалдоалашш да советски индустрена карагIдьяна хIаманаш.

Промышленносте валови продукци арахецара план 1962 шеран хуьх шера айс беттен тIехьхоачашъяьй. Промышленни производства берригa дoaвaлa 1963 шера 9,5 процент духхагIа хиназ, хIаьта 1963 шера айс бетта — 8,7 процент. Семилетка диъ шереи ах шерен планал совгIа хьаний 33 миллиард сома маьха продукци.

Кьаьхьгама овсарле соахха ялх процент духхагIа лаххенна, цул хьалха дIадахаяь шераца найсйича. Геттара дика лаххьенна? Кьаьхьегама овсарле дика процент лаххьар — из ма дий совгIа 1144 тонн болат, ши миллион тонн совгIа мехкадьтта, йиъ миллиард совгIа киловатт-сахьат электроэнергии.

Мохк индустриальни гIулахкашта дегIаккувлача дьаха толамаш хьаьхьох арахецача продукце боарам сихха лаххбаларо кьехха на Iеш, промышленни производства структуре хиннача доккхийча хувцамаша а. Уж кьаьстта дика гуш да тахан кастта мехка экономике лоархIамера а. моттиг дIалаца езаш йоьа хиии дегIаахара йоккхийча темпашкара.

ДагерIа а цунца цхьана геттара дика а материалаш хьяра белгала боарам боашаш йоккхий торонаш йолаш дола. промышленносте духхьал из дакъа тIахьийха да ейга промышленносте бе.далца, юрта боахама удобренеш химикатащен бизза Iалашбара, халкъа боахама дерригача воях долакъошка технически прогресс сихъеш новкъосташ дара:

ДIадахача шерарчул 36 процент духхагIа ахта дIадохийт ухх шера керда химически предприятеш хьалъяьгга. XIaнз хьалъеш латтача кьаьстта лоарxIамерча 632 гIишлонах 100 гаргта гIишло йоккхача химе я. Уж дIаньржай ухх тIехьхьача шерашка Барнаульски химически хьоасий комбинат, Новокемеровски химически комбинат, Красноярски шинни завод, дукхха кхьяраш санна йола химически индустре гиганташ хьалъаттача мехка малхбоалеиргахьа.

Съездал тIехьаГIара ха белгалъяьнай СССР-а электрификаци яра ленински идея чакхйолаккхача йоккхий котлованаш яхьара. Электростанцешка цхьан шерен ях шерен болх бе йолаялийтай 11 миллион киловатт низ бола керда мощность. 15 Днепрогесал духхагIа хул из! Соахха ерригача электростанцешка болх бе йолаелар йоккхий электростанцеш. Тамашийна бокхха низ гулбеш а ангарски Iаламат-Братски ГЭС. Тахкане а 3 миллион киловатт тIехьбаьнна цун низ.

Дерригача дуненна дIахаззал лоарxIам болаш селлара докхха гIулакх хилар ухх шера март бетта красноярски гидрогIишлонхоша Енисей яхача низ болча СибересIарча хинна сунт тохарах. Хьалъе йолаяьй шийна тийсса дунен тIа кхы цхьаьхьа йоаца, тIехьбаьнна бокхха низ бола гидроузел — Красноярски ГЭС. Цун хIара агрегата низ — 500 эзар киловатт, хIаьта уж шийтта хурТьяь. Из да советски энергетика низ болаш дегIаяр!

Сихача темпашца дегIаух металлургии доагора промышленносте санна дола еза-йоккхача индустре доакъош а. Цар а хинна цу тайппара доккхий дика хунцамаш. Iаьржача металлурге тIа тIа духхагIа пайда эш кислородаш Iалама газаяхь — производственни процесс низ болаш сихъерех, — кокъехьулаш я схомегIа йола болат лоаладуи хадданза из дIачу-хьачу дуьттен конвертерни способ. 1962—1963 шераш — уж да доагора

эггара пайдагIа дола тайпаш — мехкадьттен газ, — дIаха сихха духхагIа даьха шераш. Цхьаьха уа хиннача тайпара лаккача темпашца дегIаух машиностроене деррига доакъош. Шерагара шу массага доал духхагIа арахец бахха овсарле духхагIа йола машиннаш, прибораш, автоматизаце средстваш. Алхха дIадахаяь цхьан шера кийчьяьй 125 эзар тайпара цIи йола машиннаш, прибораш, тайп-тайпара оборудованаш. XIaьта семилетка хьайолаенначуьх уьх шерашка хьаьдьа машиний, механизмаш, станокий, аппаратий, приборий 15 эзар гарга керда тайпаш.

1963 шера марта Челябинске трубопрокатни заводе болх бе йолаялийтар керда иза бола стан. Из уникальни автомат еррига а автоматизаци яь я. Йоккхача формовочни пресса ну хьаччотгадьача бола лата овсаех массеех бIаь метр ниъ а бийя, тIаккха турбаш хул. Уж хаддаза дIаьлъежаю дучен тIа шу яхьара йоккхтагIа Бухарера Урале йоагIача «быстрий царча шера тIа санна «Дружба» яхача дучен лаьхьашта юкъера мехкадатта проводана, кхьйолча гIишлой площадкашта.

Кьаьстта чоагIа дог тешадеш а дика бIаргагуш а гучаьлар советски Iилмасой, конструкторий, инженерий, техникий, болхлой таланти генийн дерига адам цеи а довккхаш соахха Андриян Николаевеи Пановеи Поповичех, хIаьта уьх шера аьхки Бмковский Валерен Терешкова Валентинаски цхьана дучехьара хана космически полеташ ян дола космически кеманш шу хьадарца.

Халкъа экономика а эггара хьалха еза-йоккха промышленносте а дегIайоалаеш даьхача толамаша торо ду халкъо леладу товараш даим духхагIа хьаде. Алхха ши пифф йоалаергьа вай. 1958 шерагарчул 30—40 процент духхагIа кхачан продукташ ехкай дIадахаяь шера. баракъашш кога гIирси — 40 процентал духхагIа. XIaнз кхы тIа а чакхдоахаш гIулакхаш да халкъо леладу товараш кхы а сихгIча темпашца духхагIа хьадаш духьа. Советски экономика дегIайоалаяра Iалашъяь боккхача лоарxIаме да КПСС XXII-ча съезда указанешка хьежжа халкъа боахама деш дола кулгал тоадеш, планировани а боахама деш дола доал а эргалькха тоадеш, технически политикана деш дола кулгал цхьанахьа чулостадеш, партийно-парчахьалкхен цхьа тIахьожам вIашагIболлашш парте чакхдаьха гIулакхаш.

Берригa халкъа боахам а санна, промышленность низ болаш дегIаяра новкъостаа ду кьаьхьегамхой доккхача хьаннаро. Советски Союзан Министрий Совет чакйтта яьнна па Iеш, промышленни продукци духхагIа яккхара болча абсолютни боарама а. ДуххагIа лоарxIамегIарча доакъошта СССР тIехьа а кхийнай, IаIанзле хьаьха а яьнна Америкал. ХьаьлхагIарчул а духхагIа бакъ хул тахан дунен халкъашта юкъера дегIаахара ший керттера воздействи боахама толамашца ю социализмо яьхача, В. И. Ленина шайхал доалла дешаш. Коммунизм Советски Союза карагIдулача хIаманаш, вокх соьш, алистическа мехкий гоьаьмаша дунен социализма поэзи чоагIъю, коммунизм котьяргхилярах бола дерригача мехкашкарча болххой класса тешам тоагIбу.

(АПН).

Удобреней — кхашка

Сунженски управленне боахамашка хадданза хьаьхаш датт минеральни удобренеш. XIaзаалца хьаьхаьчараш 1660 тонн я.

Чехка а цIена а йоассаю уж вагонаш цхьайолча колхозий кхаьхьгамхоша. Масала, «Коммунизмага бода никъ» яхача, Кирова цIерахча колхозий кхаьхьегамхоша чехка вагонаш йоасса а йийя кханика дIа а йиъке хоаалленаьша кIал лоаттаю удобренеш.

Кхыча тайпара леладу из гIулакх Ленинен цIеча Эскарен цIерахча колхозий специализташа. Масала, 18-ча октябре Ленина цIерахча колхозо 2 вагон минеральни удобренеш ера. Кхоалагlча дийнахьа мара йоассаяьнар вагонаш. Цхьаьна тонн хиллар суперфосфат йитаяр Io ца йоасаеш. Из шоашта бIарга ца гуп санна дIабахар колхоза специалисташ.

Дика вIашагIделлад «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза кулгалхошш, гурахьа дIадийна ялаташ дIадийнача лаьттахка, минеральни удобренеш тоссиларг.

Дика леладан из гIулаьх цхьаьйолча колхозий кулгалхошш а. 20-ча октябре кхачалца тIа районе тхьаьхьачар 1660 тонн ише я хьашка дIатессар 360 тонн мара яь.

Кирова цIерахча колхозе шортта минеральни удобренеш я. Хьаьта уж дIатасса еэаш гурахьа дIадийна ялаташ дIадийна лаьтташ да. Цхьабакъда.. дIатоссаш удобренеш-м яь. Ишшта соахха а дитадар цар лаьтташ минеральни удобренеш ца тоссаш, цулхьа ялаташ дика хинделадар. Из хьоьш хиъа беза колхоза кулгалхой, председатель нов. Наумови. партторганизаце секретарь нов. Шалтнови,

Дика вIашгIехьдьаьххадаш из гIулаьх Ленина цIерахчеи «Победа» яхачеи колхозашка а.

Нагахьа санна агротехнико яхача хана минеральни удобренеш тоссе цар-бокхха хьувьжам ду.

Тхьа района лаьтташ хIара гектара тIара 30 центнераца кхачалца ялат лургда, де деззача тайпара гIулаьх дойч.

П. КИРИЕНКО.

ПЛАНАЛ СОВГIА ХЬАЖКIАШ

Партеи правительствоан рёшеиеш кхоачаш а еш юрта боахамера балхаш дика камаьхал йоаьш ду тха совхозерча кьаьхьегамхоша. Дика хьалхкедир уьх шера ка бола ялаташ. Сийлеина тIехьххоачашшир кIаи мукхи паччахьалкхеига дохкара дехкараш. Планал совгIа бIаьш тоннаш чутессар паччахьалкхен . амбарашка. Гурахьа дIадийна ялаташ чуэцилга сийленца кхоачаш а деш, ха-ди ца кьовсаш дика , кьаьхьегарах белгалбаьлар механизатораш Мудаев Альмад. Тагиров Хас-Махьмад, Дудурхаев Юнсап, кхыбараш. Смении нормаш 150—200 процент кхоачаш а еш. массеех дийнахьа 350—400 тегара тIара ялаташ чуийцар царех IIapane.

26 октябре план кхоачаш а еш 700 тонн хьажкIаш дIаелар оаха паччахьалкхенна. деррига ялаташ дIададара план 107 процент кхоачашшир. Цул тIехьатIа планал совгIа 400 тонн хьажкIаш тейсаи оаха Дьахен амбарашка.

Миишта вIашгIехьдьаьхар тха уж толамаш даха? Дукха кхаьхьегамхой да совхоза отделенешка юкъарча рузкъах дог лаьзаш сийленца кхаьхьаш. Кьаьстта комсомольцашца юкъера метте комсомольцаша Дошуев Iадлан-Бахидиен Азимов Хайрулеи 71 гектара тIара 306,5 тонн фуалъяьха хьажкIаш чуийлай.

Ялат дIададара пан кхоачашъяьй аьнна шоай хьинар лоддьалаш совхоза кьаьхьегамхойн уьх неношка. Планал совгIа паччахьалкхенна кхы а 700 тонн хьажкIаш дIаяла доп деннад оаха. Царех 400 тонн дIаеннай, хIаьта йиса 300 тонн а уьх гарггарча хана дIаенна дарца.

А. АРЦУЕВ,
«Шалинский» совхоза парткома секретарь.

ВОШАЛ ДОЛЧА ХАЛКЪИЙ ЦIЕЙ

КПСС Центральни Комитето, СССР Лаххехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето моаршала послани яхьийтай Киргизски Компарте Центральни Комитетага, Киргизе Лаххехьарча Советага, Министрий Советага, киргизски а эрсий а, ишшта кхыча дерригача вошал долча вай мехкарча халкъий а докккача цIейнг— Киргизи ший лоIамах Россеи хьакхийтта 100 шу дизарша Киргизски Советски Социалистически Республика кьаьхьегамхой дакъаьла буьнаш.

Послане тIа йоах. Киргизи Россеи хьакхетаро киргизски халкъ вIашагIкхетар дIа а долалаьд, дIаэо из социальни а культурни а дегIадара бокхха прогрессивни лоарxIам болаш а хиннад.

Киргизски халкъа кортамукъаьли ший лоIамах хиларн деннад эксплуатацеч а царизмаи моттигерча феодальнийн Iотkъамех а даимаи из «Iалхардьякхкача Октябрьски социалистически революце. Цо торо хилийтар лоацача хана, капитализма хала зама кстара а ютаеп, феодальни-строягара социализмага доалаш дола исторически гIулаях де.

Эрсий а кхыча советски кIамий а вошал тIехьарча гIо-новкъостадца хьалха халкъа гIайгIан а белхама а мохк хиннача Киргизех хоза тоаенна социалистически республика хиннад, дегIаена экономика а. хIаиэара Iилма а. формах кIамани чулоацамах социалистически йола культура а йолаш.

Киргизи тоалар да Коммунистически парте ленински кIамап политика коьллар а, социалистически строи сийлахь-бокхха вахара на низ а, Советски Союза халкъий дохкардоаша вошал а, доттагIал а къаьста хьаьхьохъап дола тешал.

КПСС Центральни Комитет, СССР Лаххехьарча Совета Президиум. СССР Министрий Совет тIоагIгIа дог тIа я дIахо а промышленность дегIайоалаяра. юрта боахам сихха айбара, халкъа материальни хьал хадданза лаьхдара киргизски халкъо дIахо йодача хана а ший низ хьинарн кходнг ца хиларах; вай мехка коммунизм хьалъяра лоаттабева кьовсама юкъе шийга доагIар цо дергхилярах.

(ТАСС).

ЧIОАГI А ЛУ ДЕГIА А ДОАГIА ДОТТАГIГIЛЕН ГIУЛАКХАШ

ЦХЬАНА ЯЬ СОВЕТСКО-ЦЕЙЛОНСКИ КОММЮНИКЕ

Октябрь бетта 21-ча деннара 31-ча деннга кхачалца официальни визитаца Советски Союзе хиннай Советски правительствога йийса ена Цейлона премьер-министр а оборонен кхыча мехкашшарча гIулаккхийн министр а йола Сиримаво Р. Д. Бандараназике. Коммюнике тIа белгалдьаьккача тайпара, Цейлона премьер-министри цунна уллора баршш СССР уж мел хиннача гIулакхаша тIеэийбаь, советски нзька Цейлона халкъашара доттагIенан дуйлеп йоьаьш а гойташ.

Цейлона премьер-министр Сиримаво Бандараназике вIашагIъегттаяьй а хьамаьл ден а хиннай СССР Министрий Советан Председателца Н. С. Хрущевцен СССР Лаххехьарча Совета Президиума председателца Л. И. Брежневцан.

Советски оагIонгахьара кхамаьла юкъе ишшта дакъал лоацаш бар СССР Министрий Совета Председателя хьалхара заместитель А. Н. Косыгин, кхаьола СССР культурни болх болхлой.

Дагтахьарча доттагIлен уйлашца а вIаши дIа-хоа дувцар кхетадеш а хиннача вIашагIкхетарашкен кхамаьлашен дийнад шинна а оагIонна юкъара хьаштдолаш йолча лоарxIамерча дунен халкъашта юкъера массехь проблемех, хIаьта шийга советски-цейлонски гIулакхаш дIахо чIоагIдарен дегIадоалйдарен дешаеп шо-шоашта хетараш.

Шинна а оагIоно чIоагIа раьза а йолаш дийцар Советски Союзан Цейлонан лелаю машаре дахара политика машара а дунен халкъашта юкъера кхоккам мелбара а политика хилар.

Советски Союзан Цейлонен правительствоца белгалдоаккх, машаре дахара принципаш латта Советски Союзан Цейлонан юкъера гIулаккхаш бокъонца долча доттагIаллин гIулаккаш хилар. ОагIонна хьаннад, дIахо йолча хана вIашш юкъера гIулаккаш цу дикача принципашца леладергхилар. ВIаши дагардаран цунца кхамаьл дьяча хана гучадьалар массане а дерригача герз Iодиллар, цIенъяьш сихъен колониализм дIаяккхара а переговорий наькъаша кхъосамера дешаш кхоастадара а тIехьара кхосам саьна йолча хIинзарча хенарча лоарxIамегIарча проблемех йолча уйлаш цаIаш хилар.

Шинна а оагIоно лерхI ядерни герза тоххамаш делга цхьадолча дьакъе дехкара Договор, ший доазув долаш из яле а, дунен халкъашта юкъе бокхха лоарxIам документ хилар.

Шинна а оагIоно лерхI кхыдола кхоастаде ха кхача дунен халкъашта юкъера дешаш машарца кхоастаде лезаш хилар.

Цейлона правительстбас хьаллоац, эггара лаккеьла датгараша дакъа а доацаргдолаш, 1964-ча шера цIахьа кхаьрача, е хьалхарча ах шера, герз Iодиллара 18-не Комитета чуйоагIача кхаьхьегамхойн совещани гулъе яьнна Советски правительствас ООН Генеральни Ассамблен XVIII сесце йоалаяь предложени.

Советски правительствас, йоах коммюнике тIа, Цейлона правительствас а премьер-министра Сиримаво, Р. Д. Бандараназике ца дунен халкъашта юкъера кхоьсамера проблемаш кхоастарах гIулаккашта юкъе дахарй чIоагIа-м мах а бу. Азен дерригача дунен тIеи машар оттабара духьа Цейлона правительства беш болча болх ше хьаллоацаш хилар йа а кхайкаду. Советски оагIоно, кхьастта яьнча, лерхI, индийско-китайски доазон тIа хинна конфликт машарца кхоастараш гIо дар духьа Цейлона инициативах блокех дIа ца кхийтача яьх мехка Коломбе хинна конференци гулъяьр. Азера машар чIоагIбара дика гIулаккаш дац яьнна. Цейлона премьер-министр Сиримаво Р. Д. Бандараназике хьаьлъар машаречуа переговорийн массане а юкъара машар лорабарен наькъаша дунен халкъашта юкъера кхоьсамаш кхоастадара а кхоккам мелбара а Советски правительствасн Н. С. Хрущева , шеи Iалъямате доккхийча гIулаккаша Цейлонски правительство чIоагIа раьза хилар.

Советски цейлонски паччахьалкхен деятелашта юкъе кхамаьлаш хинна хана шинна а правительства чIоагIдар доттагIлен, найсхон, вIаши гIулаккаш леладара, вIаши дагардар кхетадар ларда тIа дIахо а советски-цейлонски гIулаккаш дегIадоаладара тIакхуьш де йиш мел яр делга. Торговлех, вIаша экономически гIулаккаш леладарах, культурни хьакъекара хуьдамаш дарах, шина мелбара кхъера экономически гIулаккаш дIахо а дика дегIадоаладарах хьалхара яь хинна советско-цейлонски соглашенеш кхоачашъяра шанкхе а оагIув мамогга отта раьза хилар дийцар. Шинна а оагIонна пайдане хургIолаш советско-цейлонски торговли дIахо шеръелга дийнар шинна а правительства.

Цейлона премьер-министра Сиримаво Р. Д. Бандараназике Н. С. Хрущевн Н. П. Хрущеван Цейлоне хьоашлагIа хьийар. Баркал а оалаш тIаийнар из хьоашлагIа хьехар. Визит хургIолаш тIехьагIа кхоастаергьа.

Цхьана яьча коммюнике тIа кулгаш яздаь Москве 1963 шера, 28-ча октябре, СССР Министрий Совета Председателя Н. С. Хрущевн Цейлона премьер-министра Сиримаво Р. Д. Бандараназике.

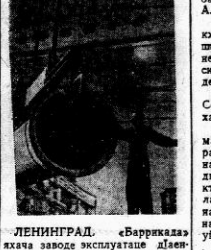

ЛЕНИНГРАД. «Баррикада» яхача заводе эксплуатаце дIаенай напорни гидропрессованни тонин турбаш хьаеш йола цех. 500 миллиметргара 1200 миллиметрага кхоачаш диаметр йолча турбашта 10 атмосфер дозал хьалхдоалу, металлех хьаеча турбашта меттеп, хин дIа-хоа дехкача моттигашка, ехк уж.

Брянскерча «Строммашина» яхача заводе хьаьяй цеха эпшап хинна оборудования.

Сурта тIа: диаметр 1000 миллиметр йола кийча турба.

М. Блохина сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР

МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

СССР Министрий Совето со.цам баьб 1963 шера 10 ноябра кIандандийнахьара салоIа ди 9 ноябра шоатта денга даккха.

СССР ЛАХХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

КИРГИЗСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАНА ЛЕНИНА ОРДЕН ЯЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

Киргизски халкъо промышленносте, юрта боахам, культура дегIайоалаеча хьаьта толамаш белгалдоахаш а ший лоIамах- Киргизи Россех хьаккхийта 100 шу дизар лездеш а ЛЕНИНА орден дуйла КИРГИЗСКИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАНА.

СССР Лаххехьарча Совета Президиума председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Лаххехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1963 шера 30 октябрь.

АТЕИСТИЧЕСКИ ХЬЕХАМЦА ХЬАЛКХЕБЕ КЪАХЬЕГАМХОЙ

Партс Центральни Комитета июньски Пленумо ашнад, къзначя замах юхеницаршш Дадахар — мичча хина а цкъа хоачашдергдола дёккар дац, из тхоне а вай партега, еррига споветски общественни организацешка йолаш мел йолча средствашца кхоачашде деза. Къайе ит вай республике бахача наха июкъе легача, къаьнача замах юхеницача хІамашта июкъе бекхв мотгиг ДІадоаший бар дц — воацаш волча дайах, аллахІ1ху бола тешаш хилар. Цудухьа да атеистически уйлаш кахьегамхой хьакхебара, лекциони пропаганда ду дакъа хьалхинка докхаэгІа дола дёккарш оттадеш хилар.

Атеистически темаех ешаш йо ола лекцеш укх тІехьарча хана кІеаг-дукха дуккагІа хиннай вай республике. Масала, Сунженски районо атеиста кабинетех хІара оршотгийнаэь, доагІдоагІаш дола фильмаш, опыташ, художественни самодеятельноста концерташ а уттадеш, Ицлманатеистически темаех лекцеш ешаш а беседаш ю а ер цу тІе. Йокхийча стаиницаша болх беш атеиста уголовкаш я. Дукхагіа йолча библиотекашка Ицлманатеистически книжкай витрината я.

Культура отдела дІа-хоа ухача клубо кашарашка, фермашка, культстаншка Ицлманатеистически фильмаш хьувкх, тІехьаш ешаш атеистически чуло-цам бола беседаш а йолаш.

Дукхахча школашка атеизма дешашта ВІашдгІеххай дайнаюй кинолектореш. ХІаиз дІадола а тІе лекцеш ца дыша хьаж уйлаштен къаьнача замах юхеницаршш духьала доаттабеча къовсамаш дешаш дувцаш болхлой, колхозхой, ГІлахкерча наьха собранеш ешаш. Подитически дешарш кабинете вІашдгІехташ Ицлма-атеистически темаех йола газетий статьяш а мурдий тоабашеш тхьамадашеш лелабу зулламерз бохь гучабахаш йола моттигера материалаш а я.

Ицлма-атеистически пропаганда кІеаг-дукха дуккагІа хиннай вай республике. Оржоникидзевски станицера дахьах тешаш бола дукхах наха кинаэе ца уханш сайгаб, 50 саг юкъе воагІаш хина. Нестеровски станицера «пятидесятник» секташа 20 саг мара висавац.

Атеистически темаех кастканта еша йханай лекцеш Нъхсарен, Шаьла, Гроэненски, кхьча районашка.

Цхьабакъда, эггара чІоагІагІа телхаг да, Ицлма - атеистически пропагандана юкъе дакъа па доацаш дукха партийн, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама организацеш кулгалхой шоаш хилар.

Нийса да, Нъхсарен, Шаьла, Сунженски производственни управленеий партийни комитетий бюро членаша бахача наха атеистически пропаганда чІоагІагІа йзна ярг ца хиларах дола дешаш лъырхІа уттадеш хилар, ды лелаберий а цар тхьамалай а ГІулахкаш майрра гучадоахаш хилар, цхьабакъда, нийса дац, бахача наха юкъе атеистически пропаганда еш ушаш ца хилар. Из тайпа Іоттар е йоагІа юрта районий дукххача кулгалдеча боллхошта. Моттигера кулгалдей — коммунисташ, депутаташ къахьегамхошта юкъе беча атеистически балхах къехкаш бе. Шар лерттІа кхетабабар цхьакъе-гамхошта юкъе дын духьалара пропаганда е а денна хьехама болх бе а кулгалду болххой метгел, ХІай коммунист а денгІойлла веш бола КПСС ЦК июньски Пленума соцам. ХІара кулгалхо пропагандистІадаш беначча хана урокаш йохаеш моттигаш хиннай Нъхсарен районе. Сурхотіа.

Моттигаш я, ды лелабеча дашша-иоанош шоай беракка дына гІулахкаш кхоачашдайтар, уж школашкара ДІадоахаш. ВЛКСМ муІаращта юкъера хьалхаэар. Юртий районашкара комсомольски организацеша геттара эсала деладу кагирхошта атеистически хьехам балара гІулакх, нагтахьа мара ешаш кагирхошта, къаьстта а вайнаьха меккарашта лекцеш, хІоаьнга ю беседаш, хаттарийн жопийл сайреваш.

Цкъа ханна ю беседаш, школашка, микрорайонашка, культура цІеношка, клубашка, библиотекашка кагирхошта юкъе бош бола Ицлман-атеистически болх оацлингара деи тоабара.

Школашка хІара урока тІе ешаш йола лекцеш, цул бола ёхь-ёхь общеобразовательни болх кагирхошта дуча Ицлман-атеистически хьехамца тарбеш деладе беза.

Атеистически темаех лаьца лекцеш ешара, беседаш ира цхьайолча районашка гайада во ца кеп оказовна радиох.

Атеистически пропаганда кертера ххоачамбоацар сенах латт ьаьча, из латт цун идейно-атеистически боарам лоха хиларах.

Атеистически пропаганда ю доацам мичча бесса хилча а беб башка ца хьехаболу доза гІулакх ДІадаккха деза, ВІашдгІехьакхха деза квалифицирования рецензирования ергйола, лекцешка ладугІаргІдола гІулакх, юхаметтаэттаде беза атеистически секцей болх.

Укх тІехьарча хана республика дукххача районашка хиннаб вай Ицлман интеллигеше викаш, дисателаш. Цар дукхха лекцеш йиийай, беседаш яьй атеистически темаех, партхоматІта новкъостал даьа моттигера лаьхерча гІулакхаш тІа бола новкъостий керте а болаш йола атеистически группаш юрташа кІаШдйоккара. Из опыт хьехъа а ВІайоаьрже а мегаргйолаш я.

ЧІоагІа доарлІаме да, шеррача аудиторшка меттел, дьлах тёшаш болча къаьст-къаьстча маьхаша лакхара идейно-теоретически боараме Ицлман - атеистически сайреваш яра, лекцеш ешара, беседаш яра а наьха-ша маьсанахьа а хІара денна а Ицлман-атеистически пропаганда делаелга.

ХІанзарча дай-мехка Ицлманна карагІдьнинарй, боахама культура дегІайбоаьча сонах ГІулакх дьлаха башка-дикача тодамий ларда тІа, моттигера материал шерра хьоаьр, а яхьаш делабе беза Ицлман-атеистически болх.

В. ГУБИН,
КПСС Нохч-ГІалгІай обкома юрта боахама йола идеологически отдела лекторски группа кулгалхо.

Советски кагирхой деза цей — Ленински комсомола 45 шу дуза ди — Грознерча Ленински район бахьанехь ГІулахкаш йолаш цей да, 110 йоІан ЗІамарга саги Б. И. Ленина памятника юххе ДІаделарг комсомольски билеташ. Дешархошта хьалхаэка къаьнаб дир 1919-ча шера деиз комунист волча нов. М. А. Климова. ЧІоагІа ладугІа безам боагІаш дийцар но гулбенираша кагирхой коммунистически Союза хьалхарча членех, цар вахарах, мел бокхка доархІам бора В. И. Ленина кагирхой.Цуна баркал оалаш цига къаьнаб дир комсомольска Барабанов Валере. ВЛКСМ къона членаш дакъаьла бубаш цига моаршал хаттар города пионераша.

Сурта тІа: нов. М. А. Климова дакъаьла бувш къона ВЛКСМ членаш (аьттехьара аьрдехьа) Конторина Надя, Атарщикова Галя, Мельникова Надя.

Л. Рогожинай сурт.

КОМСОМОЛА ПАТРУЛЬ

Ца дойташ а шиЙ хаииахьа а ялаташ чуэнар бехкгокхаме гІулакх хилар дика кхетадУ Шаьл пронзводственни управленне «Кёрда вахар» яхача колхоза партийно - лаччахьалкхен гІахьокъма йолча группо.

Гурахьа ДІадийна кІа чуэнача хана группа «Комсомольски прожектора» ч1ен тІа ца чІоагІ-веш цхьа комбайн яцар тхо колхозе. Ишшта тІахьокъам лоаттабир хьаттаэкха ДІакхуьлча а цигара складе ДІакхуьлча а кІина. Цу духьа яІалла а ца дойташ чуийпар из. ХІаьта хІаиз хьажкІаш чуэнаш а бокъонца йола штаб а хиина ДІаэттар тха группа. Дсина а бийсанна а кхашка ха дерздола гІулакх дика вІашгІехьдьакхар оахь. Штабера обьекташка ДІаух ИЙе энгаш хьерчаш бола комсомольски шаш. Штабе дежурни воацаш ха хилар, хІаьта новкъостал хьажкІаш моттиг ниЙсьяча чехка вІашгІехьдьакхар оахь. Штабера обьекташка ДІаух ИЙе энгаш хьерчаш бола комсомольски шаш. Штабе дежурни воацаш ха хилар, хІаьта новкъостал ешаш моттиг ниЙсьяча чехка вІашгІехьдьакхар оахь. Штабера обьекташка ДІаух ИЙе энгаш хьерчаш бола комсомольски шаш. Штабе дежурни воацаш ха хилар, хІаьта новкъостал ешаш моттиг ниЙсьяча чехка ххоачаиду цо из гІулакх- 250 саг чуэоагІаш йолча штаба кулгалдеп ва къона коммунист нов. Базурказев.

Хьажкіаш лелаераша болх бечча хсаШка ДІа а ухаш хьажкІаш цо йойташ чуэпарах лаьца беседаш еш хул тхо.

Лоаман довкъашка ДІайийна хиларах машинаш цокъа ца йоа. хаш кулг-кара чуэца еэаш я тха хьажкІаш. Къаьстта шуДУ-ьа хІаиз дика латта ха да тулийташ. Болх булургболаш бола берриа колхозхой хьажкІаш чуэца арабаргбола гІулахх ВІашгІехьдьакхха дехьхарийла ва хІара колхоза ялех, активист. бригадир. Из ишшта да ваьина ала йолаш йолаш даш ин. Баймуралов Матиевн кулгалдеча бригадашка. Нах балха арабьлара гІулахх къаьстта вогІа латт № 1 йолча Матиева бригаде. Кулгалдеш саг воацаш ши-шегІа ДІабола болх. Пудухьа хьажкІаш чуэцара яр мадпй ала дьа хІама а дац бригаде. Хьажкіаш во ахеар бахьби долаш хьалхарІа бехкбабар цу ноькъосташа, хьагучох, цу гІулакхо кхетабабаш уж. ХІаиз царгара ЦІенхашгта жоп хьадеханза дарг-дац. Чехка ялат ну а ййца зоба лаьтта ахь дезилга кхетадар ин. Матиевен Баймурадовен, хІаьта колхоза правлене а цу гІулакха сагота яи.

П. АБДУЛЛАЕВ,
«Кёрда вахар» яхача колхоза партийно - лаччахьалкхен гІахьокъма йолча группа председатель.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА СЕРДАЛО

Кист-каста оаз охха 1917 шера тёхача «Аврора» зално хоан бахь Сийлахь-боккха Октябрьски социалистически революцеш ГІулакхдаьлла. ХІаьта кист-каста цу тха дешашна белгайбоахаш санна хет чакхъьлина, хаио тхона гайна йиккха, из боккха историнески событи. Цу цхьан хани-на сюжет воагІана хиио тха тешадеу революце ГІулакхаш ДІаэго долаш хиларах. Революцеш я тха ГІулакхашка, дуне-ний социализма системерча хьалхий ХІаиз хьажкхолаш болча Сийлахь-боккхача хьалхетаме, юхакъоалаурдолаш уж комиунисте долаш хиларах.

Революце социалистическа аганалех къаьхьага ниэи, лобни, сакхетамаш, кхоаненга бода ниКъ хьабййар цуина. Цо йохаййр эксплуататорски класса оттаяь бохьконаш, гуриабькхар тёмах доалла эулам.

Революце цІен а аир, ша а хьеллар саг. Социальни инфхоп хьакъеъха наха бІаьше-рашка дагадьалъар бокъонаш хоаначп а хинна ДІаэттар. ХІаиз хьагІаьхьий массе оагІоргьаьра дуиен де-ІаІахара ДІадамболлаш йола влиини е могаргйолаш бола низ а хинна социализм ДІаоттаргйолча хаиах санна В. И. Ленина дийца ха.

Советски Союз — революце дайте, бакъболчун, ниЙсьян, дерригача дуиен тІа маиггар ЧІоагІбра низ бе. Хадданза деш йола сийлахь-дохха а дика а ГІулакхаш цІакхоа а кара кхетабаш эксплуатацин Іаза-пи доацаш болча къаьхьегама а. Октября идеиш котІьянай Румыне. Болгаре, Полыпе. Чехословаке, Венгре... Уж гаьна-ьа ДІаьжкаЙ Малйбоаленга-ьен Малйбузенгахьен. Цу идеиша сомадьхьад Азеи Африкаи халкъаш, царна партІатонга, маШарга, воиваига бола ниКъ сийрдабоахаш йола маиг я из.

Октябрьски революци Росси халкъа революци хинна Іаиар. Шун коталомна юкъе шоашка-ра доаттІаш дола дакъа ладугІаргІдола а. Таха вайна хоп, лелаче. Сойар Черкезов Петрограде хиннача восстание дакъа лоацаш хинналга, англи-йски интервентий топах Кавказе майра валар хинначу Тодар Бойджиева цига тІом баьлга, Ингуш-Белоречки казаки-нски банцаиша доп деча вийнйага. Вайна юкъе бахаш ба Георгий Михайлов, Салю Георгиев, Октябрьски революце та доахаш шоай цІий мехкадь кхиЙбари 1923 шера революционерша ГІоттайир сентябрьски восстани — Европе эггара хьалхара фашисташа духьалара восстани. Октябрьски революце идеиш котьянар дуьха канитальномаиеи фашизмаиеи дуьхьала Болгарски коммунистически парте дукххача шерашка лоаттабаьча турпалерча къовсамо 1944 шера 9 сентябре. Советски Союзо юкъера новкъостат а деш, кердача вахара наьхьа тІа лостайир Болгари.

Сийлахь-боккхача Октября идеиша их Социалистически Болгари. Оаьта тхоай лай-мехка хьалхо социализм, коммунизмата дахара наьхьаш деш, ГІоттайир тхоай халкъа моральпо-политически цхьоагІо. Тхо тІера дарригоаш латт творчески мерзахмата позицеи тІа, Сийлахь-боккхача дахаран дуьхьала хьаст ба, яьхача хана, цо тха цІерах а доаг из къамаьл. ХІаьта тахан дІаэх: «Бакъда, ленинизмана тешаме хиларо тхо коталоме кхоачашъа. Цо цуг тхо коммунистически сийрдача кхоанеига».

Истореча кІеаига боазаш бокъонца йолча революционни парте де дезарий хьакъеъха хабаран дуьхьала а вара кхы хІама деш боаца «теоретически» а политикаш а. Царех цхьабабаган текхха ревизионизма упшалийла бахаб, воажни — догматизмаьха чуйайбаб. Цар цІерах ГІулакх дагабоаргйолаш. ІХьабакъда, новкъа дале а, цар ниКъ лелаберий, революционни ГІулакха зе деш бапаан тахан а тІекъ болаш бе.

Тахан болгарий дог-уйла Советски Союзаца да. ХІаиз а ГІулакх йолаш ца оййла ХІаиз бина ба тха кер. Ленински уйла котьлаер хьакъеъхар КПСС XX-чеи XXII-чеи съездаша. Коммунизм хьаъеъш боаллача мехко шиЙ турпала кхоигаш хуийт яссо. Космосе, хьалло Іалламате йоккха электростанцеш, иэз бола за-ьаоаш.. Из дерриге а Сийлахь-боккхача Октябрьх дахьа ца беркат аьа.

Октябрь чиннабеларе ІІэиз ше йолаш эр цІаккха а хинна хургьашар Болгарех. Ниъ, хьахаш долча Октября седкъаша дуг тхо коммунизма сийрдача лаххалаеиикиа.

Болонна ЮНЕВ,
болгарски писатель. (АПН).
гор. София.

МЕХКДЬЛТТАХОЙ ДОШ ЧІОАГІА ДА

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 46 шу дузача денна сийлеша наьха ЯХара тІаййна социалистически дехдараш дизза ххоачаш а деш 17-гІеа октября ехачалехь «Малгобекнефтаь НПУ кхаь промысла нтт бетта пхан хховачапъаьй, хІаьта планах лаьрхІачуа совгІа эрахийца мехкдьлттта итташ эзараш тоннаш я. Іана замах болх бе йиш хургбаш дика кхиЙбалб ергйа объекташ. Ремонт яьй дуккхача промыслера наьхьашта, мехкдьлтта хьаувача качлаиштта, нисосаштта.

Вларча денпеп буеп болх бепп хуп подъемникаш, уж хьалха хаст-каста хувца ешаш хулар. Из хала болх бар. Промыслай рационализаторша хьинаре къаьхьегарца уж цига кулг-кара деп мел хинна балхаш хІаиз механизаци яь да, алапеш лаккхаГІа да цига.

Мехкдьлтта, газ кІеанаГІа йоазра а чІоагІа къаьхет промыслай хІара болхлочо, нйе бетта кходаь мехкдьлтте газе дукха я, хІаьта къаьхьегама оазрле лаьхьарах паччахьалкхенна ду юкъа хходьа ахча 520 эзар сом да. 1958-ча шера денпеп буеп доаккхаш хинначу чІ 4,1-за дукхагІа да ух шера а денпеп буеп доаккха мехкдьлтта. ХьагІаоазгІаиа шера из цифра кхы а лаххахкка лерхІ «Малгобекнефтаь НПУ коллективо. Хьинаг соваьлькха Октября сийна къаьхьегап я из кІеанаГІа.

С. ПЛИЕВ,
«Малгобекнефтаь НПУ начальник.

Хьан бетта бола мотт ба Пекине беттар?

КНР ярёссо хадданза кепа етташ врайбоахача официальни заявленеште — теоретически оалаш йолча статьяшгге юкъе терко тІаоаш да, китайски кулгалхошта бокъонца хетарш харцахьлоах Советски Союзе яхаш, сигІарбаьина хьехкаш доза ціорІаре, «Хьадуьла хьожарда вай Іоаннан бакъдаларе» яхаш тІахьокам бу «Жэньминь жибао» а «Хунци» а яхача редакцеша «КПСС кулгалхоштен вайнен юкъера барт эгІа мишта болабеннаб а эгІаш лІа мишта бода аь яхача . стаьн тІа.

Цу тайпара тІехьажкам хоастабар мара ала хІама доацаш бар. Вешта цкъьлкха да-кх иохамчахъь: бакъдарий-м цу статья тІара, бакъбар аьлча, китайски дегІетий нохч статьяш тІара я мо мара, хетиеттеш хьайе а ягІаш. Гучех. Пекинерчу цхьаьнгабарша хет, кІиранйь керан доахаш болча «бакъдар» яхача дешш шоаш бокъонца бакъдола масаллаш дуьхьа ца деза беттара муьхьобалайт аьнна. Бакъбар аьлча, бозар тІе пхьара эра-ьи из тайпа прием чІоагІа аьттуь болаш я. Цхьабакъда, гІулакхашерча принципиальни кхамаьл дара пайдана дан из.

ХІаиз муиеп тІа цхьаиена а кьаЙле йоаший да, китайски пропагандо, КПСС-и вежаршка йолаеш партеши, эзар тайпара яГІаноп ыЙ яхаш, бехке а еш, цхьаьна ца ХІаманна тара йоаца китайски-вески кампани йоаргьа хилар. Пекине хохамаччахка дага мел лиЙла хІамаш, дерригаи а дІаьдеш кхиа кІеанга пиькъеп кьхьаьгамхошта юкъера ВІашдгІехьакхха. Хьайла хІаьта фу аьлар ДІадахача шера буржуазни французски публицистаца Э. Моренн Ж. Изарен хьадага а аьлча Советски Союза Коммунистически парте XXII-гІа съезд сиина йолча исторически событена яздаь, «тоъал хоачам болаш да» аьна аьнга хеташ дола белгалдьахараш тІа а долаш йолча «НЭФ» яхача журнала къьстгача номер тІа. СССР, ер-воаш цар, — дегІаьу малхбузьяхара дуьнена цхьаиг лостамгаьха — буржуазни цивилизацеи лостамгаьха.

КПСС Программа лерхІараша цун чулоацаьи маи гуччхьарча идеологически новстагІаша юхамаччаьха болаш бувцача хана-м ухаех ваЙ таиш а яцар. Цар-бакъда, тамашше а ахха а хет хьалхагІе а ден йоазаи йола харш, шоайла ДІаьхо кхы боаца ленински идеей «наследникаш» шоаш ба яхаш, ДІахгахйкаеп лелача кипайски кулгалхоша керлайбоахаш хІама КПСС Программа ехапиталізм долаттараш ихоаметтаоттаяран ДІадерзадаь» долв покумент да. ььяна аьа эхь ца хетача ДІакхьлай «Жэньминь жибао» а «Хунци» а яха редакцеш. Эхь дайина мотт беттиига из хилар-м кхы дувца дезаш а дац!

Законни болча имперналязмаиеи-царча халкьий гоамална спекуляцеш а лелаеш, иа имперналязмана духьала миссеа чІоагІа, дуиеи тІа эггара хьалхарча социалистически обществаиа духьала ерзаяь ца Іе гІерт китайски деятелаш, цуина тІа «бружжуазни» яха яралыа а деташ. Цо цІахьа а хьалхоь, ухх ТІехьажара хана китайски,кулгалхоша шерра айиь еррига пропагандистски кампани «ХІаиз комиунисташа юкъера иовкъостай яхаш дисиуеси а йоацаш, буггя-ЯгІа-моллагІа дь а КПСС-и Советски Союзи харцъе, коммунистически болам вІашгІабаккха, имперналязмана духьалара ииай цхьоагІо мелъе лаьрхІа болча наха деш долча къьлыьлаш ца йоаш йола 21 сентябреча Советски правительства Заявлеше тІара вывод ийся хилар.

Китайски пресса оагІоиаш тІа антисоветски кампани а йоаржаиь, КНР кулгалхой дорха ипкоммунизм йоаллаш йолча империалистически пропаганда средстваш дегаза ца хетача бабиыаб, маларра аьча цу пропаганда методаш лелае бабиыаб. Духха хьаиа деиз хоаш да, буржуазни реакце кает-каста тарра йоаца, ви-кара бьлдеГІа болча оагІоп гойташ йола факташ хьалехьа а ешь, цу «ларда» тІа мотт беттар дуьхьа деррига а вІашгІеъдеп хилар. Новкъа дале а, иззамо тоам боаца ииьк'ба укх тайпара хана КПК кулгалхоша аьыпер а.

Советски кепа йоазоно кІеанга кепа етташ тайп-тайпара' кхоачамбоацаршта тІоагІа' критика ен, бюрократаш, хапуташ, туиденаш гучабоахаш йола материалаш. ХІаьта цІенаха нахах хьаина дагадохарда йола общества лард, кхьметтел пун юхь а, спекулянтеп, делецеп, а КСБР-ера болхбаьб бос бола басараш дагахецаш ца цехо. Біаьш тоннаш басараш ДІадахьийтар Москва, Ленинграда, Минска, Киева, ишшта кхыча городий типографешка.

Сурта тІа: бос бола басараш дечаеха цехе.

Н. Чамова сурт, ТАСС фотохроника.

СССР ПРОФСОЮЗИЙ XIII-гIа СЪЕЗД

МОСКВА. Кремлерек съездий Дворецие профсоюзий XIII съезд хьайийлай. СУРТА ТIА: ВЦСПС председа-тель В. В. Гришин доклад ешу ва. В. Кошевой Н. Ситниковен сурт.

30 октябре Iуйрийнарча заседание эггара хьалха трибуна тIа воал Казахски республика профсоюзний совета председатель П. **Полимбетов.** Цо дувш республике хинина башха-дикача хувцамий хьакъехьа. Укх тIехьхарча дIь шера указза хьа а ян, болх бе йолаялийтай 570 промышленни предприяти. Дукха хьалдеш латтуче цIенош. 435 эзар дезалга керда квартираш кхьаьий цу юкъа. Электрознергин иккхара тIулахка республика хьалха яьнний дукхаха капиталистически мехкеч цу давьке Японен Италиен а.

Оратор белгалду, ер тIехьа хьара шераш республика профессиональни союзний болх дикка айбенна шераш хиларг. Социалистически яхь, коммунистически къастамаш Нехьпо болам бокьонца йола наха кчетам балара школа а хинна дIэттаб. Казахстанера хIара кхоалагIа воал боллхол тIулахкера саги коммунистически къастамаш тIехьарча боламе дакъа лоацаш ва.

Цунна ихьна нов. Полимбетов яьа тIайохийт профсоюзни балха юкъера кхоачамбоапарашта. Оаха, йоаь цо, динза дисц IIамаш тIаьа а дукха да социалистически яхьа формаши методаши эргайохаш тоаара, республика халкъа боахамерча кхоачамех пайда эца къаьегамой оарцагIбахара. IIIанз кхьдда тIулахера кхоачамех пайда эца къаьегамой оарцагIбахара. IIIанз кхьдда тIулахера кхоачамбоапарашта дIаза, республика профсоюзний балха боарам лаккбаран пайдинагIа хьрбдна оагIорахьа ца болх лостабаран.

Дукхача доакъошка дуйеп тIа кеоттIгдий матIот. Iолашш дола хьалха латта IIама хьадьа вай социалистически мехкеч, аьлар СССР IIалмай Академе президента **М. В. Келдыша.** Делегаташта цо дийнер хьоастанер дуйеп тIаьа IIалмай болх дола IIалмай керттерча проблемаех.

Советски IIилмана хьалхашка латта декхарш кхоачамбара IIальмате боккхача лоарIIама я об ъ е к т е н о с т ь. Уйла йина хьалха яр, йоаь нов. Келдыша, из дале а е кхы дале а дола IIилмана карагIадийна хIама практикана юкъедахьара дола хьадьача лецашта хеташ IIийна-токкома IIилмей тIехьа IIийна болх промышленни предприятей болхлоh производственни совещанеш цхьана яра хьакъехьа. Цунна IIальмате лоарIIама да IIилма-тохкама институтий хIара эффект лакъарш хьакъехьара дош.

Диниза дарддоаниш да, йоаь оператор, наха юкъе еш йола IIилмаи пропагаида тоаела, цар IIилмаи-техничеси образовани, из «Ханзарин» IIилмаи кадрий подготовка ийс а еш, лаххьа-беш тоабе беза IIилман-технически обществаш болх а. Де дезаш да, йоаь нов. Келдыша, изобретательстваш IIилмаизатор-тохкама мамота дегIахьулIара, производства повзаторий творчески уйIана стимулированни елга. Уж декхарш ххоачандара IIальмате лоарIIама я профсоюзаш.

Красноярски IIилмаи хьалъеча комплексни бригада бригадиро **Н. И. Смелков** цIий къамаьл хетадар Енисей карадерзадарий, советски энергетика гиганташ хьалъеш барий къинтерча хьа-кхетам IIэС. Цунна Дивногорск хьалъирца цхьана дегIаух цуп нах а. Цар хьинарг дакъа лоацI производства гIулакхашта кулгалдеча, общественни вахарг. Царна бокьонца йола коммунизма школа а хинна тIехьа профсоюзаш.

Балхата тIолларча цIий новкъосташ цIерах оратор чIоагIга хьалалъашар кадровикаш хестабара а дисциплина телхIеранга духьала дерзадзь долча тIулахкий а къаьегамой ВЦСПС предложеней.

Ше тIадвигача тIамашта съезде дакъа лоацараша дагавьалар нов. Смелко. Цо Iойийнар ше кулгалдеча коллективана коммунистически къастамаш бригадаш болам бе совхоза бохьлой студентанша шоашта новкъостал дарах.

Ю. ФАТЬКИН.

Грозняра межкдаьта института студент.

бакъдараша дувзаду цо, хьехам тел.

Дог тIаьра ракъа ва цу тIулахера Навьсарен производственни управленне «Назрановскийн» совхозера укхаза Турпалхочун опыт йовзаниена жIу Ажигов Iусман а.

— Дукха керда хIамаш душ тхона Эсмухамбетова–йоаь Iусман. Балха безам тIабохийт, бокьонца къаьегамоша наьха воал цIи хеза жIу Эсмухамбетов Науры.

СУРТА ТIА: мехка цIи хеза «Шелковский» совхоза жIу Эсмухамбетов Науры (бирдеха), «Назрановский» совхозера. Ажигов Iусман.**Н. Кобиашвили** сурт.

☆

Каст-каста беза хьаьний ух беррича мехка цIи хеза жIу Эсмухамбетов Науры волча. Жа леладелаш хьалха веза цIий Социалистически Къаьегагlа ма Турпал. цун вахар, балха опыт.

Дукха ха йоаьщаш дика соотIат кийдаьд Эсмухамбетова шеволча ухача наха — хьайийлай хьалхара опыт Iомаю цIий тайпара школа.

— Ишта дикагIа да, — йоаь жIуйо. ХIанз сай балха говзал дайбоазийта аттагIа да сона.

Дукха худ цун «классес» лаьдуIIаргаш. Цхьай балхах лаьца леладелаш, специалисташа. Кхетадеш а чулоацам болаш а худ пар оала доаш. Къастта сакъердама а пайдане а хуьл Эсмухамбетова оала доаш. Цхьай хьалъмай моттигерча

☆

ЖАIУП ЛАЗАРЕВ АНДРЕЯ БРИГАДЕ

Дика къахьийгад жа леладелаша бIарччача шера. Геттара дика къахьбад цар шоалагIа дахкаш доаг жерч, хIара жийна тIера дикагIа доуча исхалеш деча тхан 7 килограмм яьккхай шар, плавах 7 яьккха сацI хIинар 6 килограмм мара йоацача.

ТIедоагIача Iана хьалъхагIе а лень кийчо яьй Андрей Яковлевич Лазарева бригадо.

— Дог тIоздоаккхаш долча дерриге ха хьалъха юкъара цIейна чакъа йоаш, — йоаь Андрей Яковлевича, — тха бригадо низ кхобьабаш тIайоаIача шеслаш дика кийчо а яь духьалъхара, дIайха а диза а долаш жега Iа дакъийгара.

Дикача дас санна кийчьяй кашара, динка хьожаш ийсьяй валаш, цIейна баташ, жево Iа доаккхардолча ций низашца тIаззай 100 тонн гаргга дикача аьла. Цу балха юкъе дика дакъа лаьцар Лазарева тIонча волча Мусаев Мазурза, жорда дехкар Епифанова Полинас. Цо чамбо-

СТУДЕНТАШ — ХЬАЖКIАШ ЧУЭЦАШ

Эзар гаргга студент ва укх гурахьа Грознерча межкдаьта институтера Навьсарен района «Алхан-чуртовскийн» совхозе хьажкIаш чуэца ваха. Шин группа бекъа а бенна Юкъерчий Иоккхачен Ачалкхе болх бен ба хургбола геологаш, технологаш, механикаш, промысловикаш. Студенташ хьакхачча хьалъхара дийнахьа совхозе куштаннаш а йолайийгар хьажкIаш яхара норма. КхоачашъюлургIий-хьогI норма, аьнна хетар студентанша. Цхьабакъда, болх йаболабенна хьалхара денош хьахьекхар, нагахьа санна йиш ца кхаьчеро, норм тIехкхоачашье йини йолга. Нормах 350 килограмм чуэца ехача цхьацаболча студенташа 400–450 килограмм яьккхаш чуэц.

Болх йаболабенна хьалхара дийнахьа а денз массеех грунпанта бекъа а бенна социалистически яхь дIайолайир студенташа. Хьалхара деношка балха норма кхоачашъюлар нефтепромыслови факультета студенташа. Цхьабакъда, дIь-пхи дI аьнначул балор тIехьагIа тIехьхоачашье балор уж цоай балха нормаш. ХIанз уж эггара хьалха ба. Цу факультета хIара студенто 450–515 килограмм кулгIара хьажкIаш хьабойах.

Церил тIехьабусаш бац механикашца. Цар болх бу хьажкIаш тIормайбоахача. Цоай норма 600 килограмм мара йоацача 1084 килограмм тIормайбах зцар хIаначе, хIаьта царел а тIехбаьнаб промышленни, цар хIарнер норма 1109 килограмм ххоачашъю.

Сийленна хьакъегарах белгалбаьнаб Иоккхача Ачалкхе хьажкIаш чуэцаш бола хургбола инженераш - тIишлоюхой. Къаьстта белгалбака беза студенташ Ишхоев Сайд, Ибаилов Заучбек, Зуб Петр, Чергизов Рамазан, Мугаазев Вахид, ишта хъьбараш.

Духхьал хьакъехьаш тIормайбоахача болх барал совгIа студенташ къьакъегаш да хьажкIаш тIайотта-ча з Iойсасаеева. Царех йаьла совхоза цхьоагIача отделене хьатта заведующин нов. Чергизова дува:

— Тхоашта новкъостаца мехкдаьлта института студенташ болаIIа, аьлча, дукха тешаш деларг, тхо цар болх ишта дика берг ма бий аьнна. Цхьабакъда, хьекархо нов. Айранетов керте латтача студенташа хьалхеккар шоашт къаьхьега хоош хиларг.

«Масала, цхьаь дийнахьа вахьа студенто С. Ишхоева, В. Мугазаева, А. Гагарина, С. Кусиева делкъа ха хилалехьа «Порма а яьха ялх машин хьажкIаш тIаеттар. Царел тIех болх беш цхьаккха сагIа отделене. Доккха баркал оалаш бе совхоза бохьлой студентанша шоашта новкъостал дарах.

Ю. ФАТЬКИН.

Грознерча межкдаьта института студент.

Оаха яздьачун ларах

ГАЗА ЙИАЧА КЕРТАХ...

5-чу октябре аралашмина «Сердало» газета тIа «Газа йиача кертах...» яха фельетон яр. Цу тIа дувзар Тхьилекъонгий-Юртарта заготпункта хьхьой начальника Идигова шиг болхлошка кьорIах дув баийтаб, яхаш. Ишта кьорIа новкъостала ше ду кьолал къейла кхаьла лаьрхIалар цо.

Из тIулахх бахьан долаш Навьсарен производственни управленне партийно-паччахьалкхен тIехьожама комитета тIачченнача материалашка хьежжа ларткома бюрос Идигов бахара дIавоаккхалва аьнна оттадир. Цул сингIа, заготпункта директена иной хьхьой фу нах ба хьажа, аьнна тохкам белга тIа а дожалаьв.

ХIАНЗ ФУ АРГДА IА, нов. БИРЮКОВ?

Ишта корта а болаш яр № 90 йолча «Сердало» газета тIа араьяьнна корреспонденци. Навьсарен производственни управленне «Кавказ» яхача колхозе, председателя нов. Бирюков бехча 22 гектар кIа, 18 гектар рожь, 18 гектар кен, 94 гектар чина чу а на эшаш йоаьвй, яхаш дувшар цу тIа.

Навьсарен производственни управленне партийно-паччахьалкхен тIехьожама комитета председателя Х. Арапиева хоамбу корреспонденце тIа яздьар бакъхинна. Комитето соцам бьаьб нов. Бирюкова ше доадаьча ялатех колхозхой юкъарча собране жон лулда, аьнна. болхлойн тIулахкерча накъех кьаьхьегама а вахара а хьаьш тоазара дешъяьжа.

Коммунистически парте советски наьха материальний культурни боарама хьакъехьа дази йоакхо еш хилар къастгача низаца хьахьокх шоай бенгеш да лаьца вай мехкан дукха хьалара мотти лоацаш дола чуе цIенош хьалдара йоккхийча масштабашца цIа доахача толамашеи.

СССР Министрий Совета Председателя заместитель, СССР Госстроя председателя **И. Т. Новикова** аьлар, Советски Союза къьегамхошка хIара денна ворх1 эзар гаргга квартира хсоач. Вай мехка бахача наьах хIара эзар сага лоарIIаш а 1961 шерарчул 12 квартир — 1953 шерарчул шозлен атаязеу дукхагIа. США цу юкъа бахача наьах эзар сага лоарIIаш чуе цIенош хьалдара дакъе кхы тIакхийта хIама хинйалд, цига дукхаха къаьегамой горниказа бахе а.

Укх шера мехка кийчьергьа яьашагIибохкача ашшкаетошни конструкцей 44 миллион сонгIа кубометр. Уж дукхагIа уз цхьаьи хьийча **Америка Ва**шгIкийттача Штаташа, Англе, Франце, ФРГ, Итале, Швеце хьерал. Цемент, кизга Iоакьыл, шифер хьанра боарамча диллача дерригга капиталистически мехкаш IIалматаш. СССР-ъ.

Цу чуэцу латт халкъа боахамга дIаухийта капиталын вложенеи. Семилетка 4,5 шера пайда ийцаб капиталовложенеи 120 миллиард сонгIа сомах, болх бе йолаялийтай ишъ эзар советски специалиста прикладенеи предприятеш. Шера юкъера лаьрхIача укх тIехьхарча итт шера капиталын вложенеи боарам вайцина 12 процент хIана бейнабан аьнна лаьхбенаб, США из итт процентан хIама а Iа болацача метте. Лаьхленнад тIишлоюн механизмаша кийчьелга а.

ДIахо нов. Новикова белгалдаьккхар, проектни гIулакх дер тIа даккхара, производствена культурна эйира, техникех ва пайда дIаьца эцара де дезаш кхы а дукха хIамаш хилар. Къаьстта а дукхо къаьхьега деза балхий дикал пайбра. ХIанз вай хьалдеш мел дола гIарсан дукхахча шерашка латта деза да, хIара нуьгIа ца деза дика, парIата, цхьалхало йолаш, хоза.

Съезда делегаташка а парга гIолла Советски Союза турналерча болхлой классера а Монгольски Халкъа Республика болхлой классей профсоюзний цIерах весхам говзаделлачи Монгольски Народни делар МНР профессиональни союзний Центральни совета председателя **Бямбажоржа.**

Корейски Халкъа-Демократически Республика профсоюзний совгIадетаела заместителя **Ли Зон Су**, съездага моарша це луш йоаь:

— Турналерча советски халкъо имперналистий агрессин къахьегаршкхаб тха мохк, кхоачаш а Индонезе масе оагIорахьа новкъостал дадь керда вахар хьалдеча. Тха халкъо цIакха а дицдан из, массера а дуи дегIух латтар советски халкъа боахам гIулакхашта, цхьаьна ала йиш йолаш да продукци арахецара итт бетта план а пицта толамца тIехьхоачашъергьа, аьнна.

Капиталистически керттерча мехка — США экономикагара хьал довза а довзийтар, цо Устинова дувц хан-канниаьла дуьгIар йола производства кризисца ца хилийта гIерташ монополистически капитала магиаташ хорш ена нах сана хьуваш хиларг. Уж ше гIертачох цIакхха а йина хилар. Укх тIехьхарча хьа ял шера США бе болх бозца нах юккъера лаьрхIача болх бен бочарех яхь процент а хиниб. хIаьта цу юкъаьга из процент цIакхха а пленнех тухнаьх а йина. Цхьаьна санна, сенаткоч финансови комиссера хоам бар США финансчан министра Диллона. Бе болх боацача наьха боарам хIанз укх сахьаьте кIезнига чуэнаьха мара бан экономически гIулакх дожар эггара сихденнача 1954-ча шера хиннчул.

ДIахо нов. Устинова Советски Союза боахама къаьстта-кIаьста доакьош дегIадаккхар душ. Вай хьалъхо шиг берриге нах ца дIахIитаб хIанз цIий, энергетика, машинаш елга, радиоэлектроника, специальни металлурги дегIаболаяра. Геттара сиха дегIадоагIарда хортбоахамга культурни дикагIа хьуьжьлера IIаладеллан доахача дакъа — удобрешни бальонтIаш лоразеи йола хIама тIехьажкам, цу лоарIIамерча тIулахка докьхха новкъостаца де йиш я профсоюзни организацеи-ка.

Предприятей проектни мощносташ оттаьяча хьанашка карадерзаелга, арахецаш йола продукцеи кхы дIахо а тоаниза яог ца хиларг, тIишлоюн ечарга балхани дикагIа дика дарг па хIара санна дола лоарIIамерча дешашта тIаерзаю оцартоо делегатий уйла.

Мехкан тIа гасехи хьу чакхйоахача хана хьажкIаш хIамаеси укх шера доаккхардар мисеел сингIа лаккхара 190 миллион пуьт элата лоарIIам болаш кIачьи продукташ йоае езарьыр. Хьин IIальмате боккха лоарIIам болаш хилар хьахьокхача цу масалаца дIалоацар ций кхьмаьл химически мехкаштта сийлахьбокха революци чакхйоахаккхай доахка хьалъаш дохача Латинскн Америка дерригга кхьча мехкий а къьегагIарой цIерах аз номрашал хоат шуга, йоаь цо.

Вошал долча профсоюзий вкалаш саьда трибуна тIа массаза боал, хьал а гIайтте IIалъмате тIоаргIа тIоаргаш дегIадаккхар душ. Вай хьалъбара тIехьа къьсам а доаттабеш цIоллагIа сийлахьбокха революци чакхйоахаккхай доахка хьалъаш дохача Латинскн Америка дерригга кхьча мехкий а къьегагIарой цIерах аз номрашал хоат шуга, йоаь цо.

Вошал долча профсоюзий вкалаш саьда трибуна тIа массаза боал, хьал а гIайтте IIалъмате тIоаргIа тIоаргаш дегIадаккхар душ. Вай хьалъбара тIехьа къьсам а доаттабеш цIоллагIа сийлахьбокха революци чакхйоахаккхай доахка хьалъаш дохача Латинскн Америка дерригга кхьча мехкий а къьегагIарой цIерах аз номрашал хоат шуга, йоаь цо.

Сийлахьара заседани чакхйоалладеш цIоллагIа сийлахьбокха революци чакхйоахаккхай доахка хьалъаш дохача Латинскн Америка дерригга кхьча мехкий а къьегагIарой цIерах аз номрашал хоат шуга, йоаь цо.

ДОЗОЛ ДЕХЬАРА

КЕМАШ КУБЕ ДІАУХАШ ДА

ВІалла бозрам боацаш чІоагІа бальнинча михо Куба Республикина доккха хатар лаьлта а хайна ший кубински доттагІашка новкъостала вежарий кулг хговаддир Советски Союзо. Куба молхаш, кхача, гІишлоний оборудовани, механизмаш, тайп-тайнара материалаш дІахкхуьлу да кемаш.

Вошал долча Кубана луш йола хІамаш цига дІахьолуш тІадилладу вай фордехошта. Советски патриотизмах пролетарски интернационализмах уйлано деган ура а оттала, ну кемаш тІарча наха вон леннан шоай Кубе хьош болна ниКъ хьохкамг чакхбаккхен цига шоай дІахкхуьлуш йола хІамаш графиках лаьрхІачул хьалха-гІа дІаххоачен.

АПН-а корреспондента радиоца къамаьл хилар кемаш тІарча нахана, кемаша нийса, мишта бу хьадувцина дийхар цо.

«Кортамукъалеч гІайрен берда шка хІана иттазлагІа дола «Лабинск» яха теплоход», — аьлар радиоца капитана нов. Комиссарова. — Тха кемо «Іанзлехь» итташ эзарах тоханш тайп-тайнара хІамаш дІахоачаьнан доттагІал долча кубинский халкъара. Тхоай ер ниКъ Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 46 шу дузача денна хетабаб оаха, тІаьъта хьалха хьалха из чакхбаккха дош а деннад. Кхача, юртбоахама дош а, деннад. Кхача, юртбоахама машинаш, металл да оаха цига дІахьор. ЧІоагІа деган гІоздальар тха Н. С. Хрущева фанель Кастроца, яхьийта телеграмма тхоашта яйзача. Сийлахь денкар толаме кхоачашгаран хІаман хьалха мухь Кубе дІакхоачабари шоай берриг а низ тІабзахитаб кема тІарча наха. 6-та ноябре, вешта аьлча хьалха ди-бийса хьалхарІа Гаване дІакхача лерхІ оаха».

Ер я «Арагвн» яхача теплоходна капитанагара нов. Коидрусагара кхаьна радиограмма: «Тайп-тайпара дукха а промышленни товараш да теплоходо Кубе дІахьоран. Метеорологически хьалха хала долаш, хадданза теІІа доХХ доаллаш бу кемо бен бола ниКъ. Октябра цІей хьотталлезьа хьалхара гавански порте кхоачардда тхо».

Форда тІа мух хъвши хала хьалаш доллашехьа а оаха толаме дІахьо тхоай ниКъ, яхаш радиоца хоам бу Атлантически океана тІа дьина додача «Советски» яхача кема капитана нов. Котуковаа. 3-ча ноябре Куба столице дІакхоачарда «Советски».

Ту таййнара, океанин аренаш йохаш, дехкех дувлаш, хьайна мух тедаш долхаш да вай Дьхеи байрахкаш йолаш доаа кемаш, советски наха йоккхача каморан шалица волиш долча. Куба йоккхийта хІамаш сихагІа дІакхоачае гІерт уж,

А. БОЖЕНКО.
(АПН).

ДОВ СОЦАШ ЛАТТ

Барт вІашТехЬбальнаб Алжирах Марокканен юкъе

БАМАКО, 30 октябрь. (ТАСС). Мухаха кепа теха аранькхай Хелнча Демократически Алжирски Республика президента Бен Белла, Марокка пачхьаьх Хасана II, Мали Республика президента Модибо Кейта, Эфиопе императора Хайле Селассие I кулгаш яздаь йола коммюнике.

Коммюнике тІа дувц алжирско-мароккански доазон тІара дов ухх шера ноябрь бетта 1-гІа ли дІа а дьина 2-гІа хьахулча бус денз соцадара хьакъхьа барт вІашТехЬбальнаб, яхаш.

АЛЖИРА КЪАМАН ЦІЕЙ ДЕЗДЕЧА

АЛЖИР, 31 октябрь. (ТАСС). Селхан къамаь цІей—алжирски революци йолаенна Ди—дездеча дьяда лаца ваьна уьхаза ора, СССР арахьара торговле министр Н. С. Патоличева керте вола, советски правительственни делегаци, хІаьта иштта КПСС ЦК член, Азербайджанна Компарте ЦК хьалхара секретарь В. Ю. Ахундов керте вола КПСС делегаци а.

ТУНИС. Ухх деношка тІехьхьара французски садте дІавахар Бизертера — Средиземни форда тІарча эттара йоккхагІа йолча Тунис портера. 1881-ча шера уккъа-ша Іайоассанын колонизаторий экспансия десаш, цу хана дІадолаелар Тунис караерзаелга.

Тахан Бизерта ший кортамукъа я. Французски бІу меххара дІабальнаеч тІехьагІа дуккхача наха дакъа лоацаш демонстрацеин митингаш хилар берригача мехка.

Сурта тІа: кортамукъарча Бизерте хинна митинг. Къамаьл дец вооал «Новый Дустур» яхача партегенералин секретарь Бахи Ладхан.

В. Райкеруса сурт,
ТАСС фотохроника.

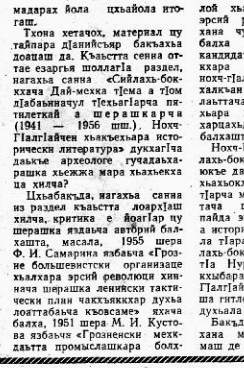

Сурта тІа: Грозненски культурно - просветительни училища шоллагІа курса дешархой халкъа инструментий оркестра занятешка. Из училище яьккха ма бальзлане я вай республика районий культура ШІеношка балхаш це гІоргба итташ бола училища дешархой. Царна юкъе дукха ба вайнаьха мехкарий а кагий нах а.

С. Шерипова сурт.

Музей укх деношка

Шахкха ца хиннача тайпара дукха нах хул укх деношка Нохч-ГІалгІай АССР краевед-ически музее. Музея коллективо дика къахьегарах цига хьайнай-лай керда шиъ экспозиции: «Нохч-ГІалгІайче Дай - мехка тІом лаьттача шерашка», «Лаьттан тІа вахар мишта хелад?», цу шин экспозице тІа гулбабб дуккха тайп-тайпара профессеи а ханаш а йола нах. Цул совгІа чІоагІа лоарХІам болаш да музее хІара денна хула вІашаГІкхетараш. Самардийнаьха музее гулбеннаьга Грозненра педучилища студенташ. Граждански тІем тІа дакъа лоацаш хиннача нов. Б. Осмаевша, 100 дийнаьха Грозненера ца лаьттача тІем тІа дакъа лоацаш хиннача нов. А. Галдаева вІашГІкхийтар студенташ. ЧІоагІа сакъердам болаш а гулбеннаьрча дуккхача хатта-раша жопаш телаш а чакхдалар вІашаГІкхетар.

Октябра цІейна хьалхарча деношка сатийна багІаш вай республикерча школай дешархой а. Итташ дешархой хул музеен школе хургІолча цІейна хетаяьна сайрене доклад кийчъеш. Царна хьехам телаш, йоагІаш йола материалаш хоржаш бо музеен болхлой. Къаьстча дика къаьнер музеи вокххагІа волча Іилман болхлочо нов. С. Умарова.

П. АХМАДОВ.

ШАХМАТАШ

Грозмерча шахматна клубе дІахьош я шахматех городе хьалхе яккхарах йола цкъ. Чемпионна цІи къуьсдарша яьккха ба спорта мастер В. Дорошкевич, мастерала кандидаташ В. Слепов, Д. Берган, А. Чубуков, Р. Алимов, республикера чІоагІагІа дола перворазрядникаш — Х. Ошаев, А. Хасанов, В. Сергеев, иштта кхьбараш.

Турнире оттаьяй мастерала кандидат хилара эшаш йола норма.

Чаххьакхкхай иттлагІа тур. Дика толамаш доахаш дола яхьене дакъалоацанарех эттара зІамагІа вола шахматист —города Грозне чемпион, перворазрядник Ошаев Хаджи-Мурат, хІанзлехь 5 очек яьккхай цо. Цунна чІоагІа лоарХІам болаш дар. Сергеева тІехьхьара лоазар. Харцалкъара планах Ошаев лоазарах Сергеева вІашТехЬдьалар счет ийкъе. Цу парте дикка халача дальккар Ошаева хьалхе яккхара ГІулахх. ХІанз мастерала кандидата цІи яккхара юхейсача кхаь партех 2 очек якхха ези цо.

Турнира лидерех ва Дорошкевич. Чубуков эсала лоазрах цул котвальар из. Э. А. Хасанов котвальар мастерала кандидат волча Р. Алимовал. Из я укх турнире цо яьккха хьалхара котало.

Г. Аванесени ийзар А. Богдановал. Вож партеш тІехьагІа лоазергІолаш йинтаь.

Итт тур чакхъяьнначу тІехьа цо хьалха латт Дорошкевич, Слепов. Бергин.

А. БОГДАНОВ,
шахматех лоазара мастерала кандидат.

Дукха сакъердамаш

ЧІоагІа сакъердаме дІаух Октябра цІейна хьалхара денош Грозмерча республикански пионерски ШагІа. Зрительни зал тІанк ьынна хІана йийзаш ьынна хьалйизаяр укх деношка. Вай республикерча цхьаьнакхетара районий город Грозмерча школай дешархой бар уьказза гулбенна. Грозмерча 3-ча школа октябряташа хетадаь цІей дар цига. Итташ болча октябряташа сцена тІа ашараш лекхар, стихотворенеш ешар.

Веззача бьыччах В. И. Ленинах лаьца дукха дувцар октябряташ гулбенначар. Цул совгІа ухха-за дІадихьар эттара хьалхарча пионеращца вІашаГІкхетар. ЛадувгІачар тІоараш деттара тІаийзар пионерий ШІен йоккхагІа йола массовик, пионерий организаци вІашаГІкхелла хьалхарча деношка а денз пионер хинна Раиса Павловна Томина. Гулбеннача дабча дукхача хаттгараште жопаш тийлар цо.

Р. САЛМАНОВА.

Шоай низаца

Сунженски района Первомайски культура ШІен коллективо лаьрхІар шоай низаца культура ШІенна ремонт е. ДІадоладелар балхаш. Цхьабараша кІир тохар, топпар хьоахар, шюлагІчар ий Іотохар, пишкашташйора. Духхьал пхийтта дийнахьа ерригача здаьнена ремонт яь а баьнна, ШІен а дьг дІаотадир культура ШІа. Из боьк культура ШІен болхлоша шоашбарах цар вІашТехЬдьалар ремонт ева дІадахийта деташ хинна 700 сом кходе. Къаьстча дика болх бир ремонт ева Хильдехроев Зиудлина, Кумахова Сарас, Волынская Аннас, Гандалоева Тамаре, иштта кхьбараша.

Т. ХАШИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ГАЗЕТ ДЕШАРИЙ ТЕРКАМГА!

«СЕРДАЛО» ГАЗЕТА РЕДАК-ЦЕ ГАЗЕТ ДЕШАРАШКА ХОАМ БУ, УКХ ШЕРА 1 АВГУСТЕ ДЕНЗ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТ КІИРАХ 3-ша АРАДУВЛА ДОЛАДАЛАРЦА ДУВЗАДЕННА ИЗ ЯЗДАЙТАРА МАХ ТІАКХИЙТТА ХИЛАРАХ. ТХА ГАЗЕТ ЯЗ А ДАЙТА, ИЗ ДОАГІАШ БАРАША ДІАДАЛА ДЕЗА ТІАКХИЙТТА 45 КЕНГ АХЧА.

ДІАЛУШ ДОЛА АХЧА ДІАЯЗДАЙТА ЙИШ Я БУВЗАМА ХІАРА УЗЛЕЙ ОТДЕЛЕНЕЙ УКХ ШЕРА 5 НОЯБРЕ КХАЧЧАЛЦА.

ЛадувгІа

РАДИО: 6.30 —юрта боахама болхлоуча передача (нохчий мет-талл); 6.45 — ашараш; 6.50 — хоамашн передачай программеш; 7.10 — «Грозненски рабочий» газетан «Комсомольское племя» газетий обзор: 8.20 — «Сердало» газета оагІонаш тІара; 8.30—ГІуйрийара бераша «Маленгта лакха кхайка» — радиопостановка; 10.45 — «Сильвия» яхача балета тІара Дельбя сюита»; 19.00 — «ЦІикка Боярышник» яхача спектакля радиокомпозици; 20.25 — ночч-ГІалгІай ашараш; 21.00 —«ЦІигасий барон» яхача Штраусга опе-ретта монтаж; 22.15 — Моцарта дивертисмент; 22.35 — «Козы Карпеши Баян Слун» яхь радиопостановка; 23.40 — фортепьянан оркестран лаьрхІа Мендельсона. Бартолье хьахара концерт.

УКВ: 9.00 — «Сийле хийла тхо, Дахье» — концерт: 9.30 — Прокофьева ыйлагІа симфони: 10.05— эстрадни оркестрах. 10.18 — ночч-ГІалгІай областной комсомольски ийлагІа конференце дакъалаларгІой заседанеш. концерт.

УКВ: 9.00 — «Сийле хийла тхо, Дахье» — концерт: 9.30 — Прокофьева ыйлагІа симфони: 10.05— эстрадни оркестрах. 10.18 — «Маленгта лакха кхайка» — радиопостановка; 10.45 — «Сильвия» яхача балета тІара Дельбя сюита»; 19.00 — «ЦІикка Боярышник» яхача спектакля радиокомпозици; 20.25 — ночч-ГІалгІай ашараш; 21.00 —«ЦІигасий барон» яхача Штраусга опе-ретта монтаж; 22.15 — Моцарта дивертисмент; 22.35 — «Козы Карпеши Баян Слун» яхь радиопостановка; 23.40 — фортепьянан оркестран лаьрхІа Мендельсона. Бартолье хьахара концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — передачай программа; 18.25 — телевизионни керлачаран (эрсий мет-талл); 18.40 — киноурган; 18.50— арахьара политически ГІулахах лаьца комментатора кхамаьл; 19.05 — «Дынах бакъдар яха бакъдолуш тІера хьайна фильм; 19.35 — телезрителей заявках оттадаь концерт; 20.15 — «Дадьхийтанна дола письмош яьккха яха телевизионни спектакль»; 21.35 — передачай программа; 21.40 — «Ши вахар» яха художественни фильм (хьалхара серн).

Город Грозне, Стари поселке, Центральни уличах, № 6 йолча ГІалгІа, вахача гражданина Погорелов Николай Егоровича суде ленинан Ставропольски крае, Шпаковски район Шпаковска яхача юрта, Войкова уличах, № 84 йолча ГІалгІа, яхаш йолча Погорелов Галина Филипповна цІе йитарах дола дош.

Дош дувцарга Ставропольски край Шпаковски района халкъ суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленин проспектий уличах, 15, Телефонаш: редактора зам,— 2-07-01; бехкокхама секретара— 2-45-48, партийни хахарг, экономикин, письмоьн отделий — 2-25-72;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15, Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72;

«Грозненский рабочий» издательства типография, Революце проспект, 7.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» проспект Революция.

СФ02235 Заказ № 7141

РЕЦЕНЗИ

«НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕ СОВЕТСКИ ИСТОРИЧЕСКИ ІИЛМАН ЧУХЬ»

Ишта цІи а йолаш Нохч-ГІалгІай историе, метта, литературе, экономика ГІилма-тохкама институтан кепа тохийта арадьаьккхад чІоагІа ешаш доза а, самъаруьна а Нохчийчоь Нохч-ГІалгІай историн лаьца балхий критико-библиографически обзора ХЬахара оппт.

Книжка керттерча шин раздела лаьтт («Редакторгара», «Дешхьалхе», «Введени», «Духхьарлера цІераш белгалъхар»; «Йоацарий списка» йоацаш):

Социализм хьалъяр духьа кхосвам лоаттабаьча чанара (1920 — 1941 шш.) Нохч-ГІалгІайче халкъий историн Іомадар;

Сийлахь-йоккхача Дай-мехка тІема а тІом ІІабабинначул тІехьагІарча пятилеткай а шерашкарча (1941 — 1956 шш.) Нохч-ГІалгІайче хьакъехьара исторически литература» дуккагІча дакъе археологе гучадьахьрашка хьежжа мара хьахьекча ца хилча?

ІхьабакъІа, нагахьа сеина из раздел хьакъстта лоарХІам хилча, критике е йоагІар цу шерашка яздьча авторий балхашта, масала, 1955 шера Ф. И. Самарина язбаьча «Грозне большевизмех организацне хьалхара эрсий революци хиначуьнча шерашка ленински тактически план чакхъяьккхар духьа лоаттабаьча кхосвасме» яхача балхара, 1951 шера М. И. Кустова язбаьча «Грозненски механзавода ца йийш хиннад а яц, хІана ма-дарах йола цхьайола итоган.

Тхона хетачох, материал цу тайпара дІаниЙсьар бакъъхьа доацаш да. Къаьстча сеина отчае езаьрга шоалагІа раздел, нагахьа сеина «Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІема а тІом ІІабабинначул тІехьагІарча пятилеткай а шерашкарча (1941 — 1956 шш.) Нохч-ГІалгІайче хьакъехьара исторически литература» яха раздел. Нохч-ГІалгІай халкъе Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІема а тІом ІІабабинначул тІехьагІарча пятилеткай а шерашкарча Нохч-ГІалгІайче хьакъехьара исторически литература» яха раздел я) нохч-ГІалгІай халкъо Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІема юкъе дакъа лацара хьакъехьа цхьаккха дош да «лар» ВІалла иййса даш. Раздел, шера йоацаш, шерша-гІа, хоамехка пайда эца боагІар. ЙодешачоА а историка а шоллагІча раздела тІара бовза хала да Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІем ТІа Нурадилов Хаяпша а кхыбарш а санна болча Нохч-ГІалгІайчен сий долча къонгаша гитлеровски захватчикашта духьала лоаттабаьча кхосвам.

Бакъдар ашча, цу саготаша хана монографически тохкамаш де йиш хиннад а яц, хІана ма-дарах йола цхьайола итоган.

Тхона хетачох, материал цу тайпара дІаниЙсьар бакъъхьа доацаш да. Къаьстча сеина отчае езаьрга шоалагІа раздел, нагахьа сеина «Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІема а тІом ІІабабинначул тІехьагІарча пятилеткай а шерашкарча (1941 — 1956 шш.) Нохч-ГІалгІайче хьакъехьара исторически литература» яха раздел. Нохч-ГІалгІай халкъе Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІема а тІом ІІабабинначул тІехьагІарча пятилеткай а шерашкарча (1941 — 1956 шш.) Нохч-ГІалгІайче хьакъехьара исторически литература» яха раздел я) нохч-ГІалгІай халкъо Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІема юкъе дакъа лацара хьакъехьа цхьаккха дош да «лар» ВІалла иййса даш. Раздел, шера йоацаш, шерша-гІа, хоамехка пайда эца боагІар. ЙодешачоА а историка а шоллагІча раздела тІара бовза хала да Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІем ТІа Нурадилов Хаяпша а кхыбарш а санна болча Нохч-ГІалгІайчен сий долча къонгаша гитлеровски захватчикашта духьала лоаттабаьча кхосвам.

Бакъдар ашча, цу саготаша хана монографически тохкамаш де йиш хиннад а яц, хІана ма-дарах йола цхьайола итоган.

Тхона хетачох, материал цу тайпара дІаниЙсьар бакъъхьа доацаш да. Къаьстча сеина отчае езаьрга шоалагІа раздел, нагахьа сеина «Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІема а тІом ІІабабинначул тІехьагІарча пятилеткай а шерашкарча (1941 — 1956 шш.) Нохч-ГІалгІайче хьакъехьара исторически литература» яха раздел. Нохч-ГІалгІай халкъе Сийлахь-бохкхача Дай-мехка тІема а тІом ІІабабинначул тІехьагІарча пятилеткай а шерашкарча